

РАЗВОЈ СВРХЕ И СИСТЕМА КАЗНИ У СРБИЈИ У ПЕРИОДУ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА

Апстракт: *Казне су најстарији и најчешћи облик друштвене реакције на различите облике и видове криминалитета појединаца и група. Оне се јављају од најстаријих времена и у Србији, још од Душановог законика. Сви закони су предвидели више врста казни које је требало да остваре одређену сврху (циљ) – сузбијање криминалитета, али и његово спречавање. Оно се јавља у два облика и то као: а) специјална превенција – утицање на учиниоца да не понови кривично дело и б) општа превенција – утицање на грађан да не чине кривична дела. Управо о историјском развоју сврхе и система казни у Србији у двадесетом веку говори овај рад.*

Кључне речи: *закон, кривично дело, казна, суд, Србија, двадесети век.*

Од најстаријих времена на подручју које данас заузима Република Србија јављали су се појединци и групе који су кршили друштвене, моралне или правне норме, односно који су кршили правила друштвене дисциплине. Стога је друштво, а потом и држава према њима примењивала одређене врсте и мере друштвене реакције. Међу овим мерама се од најстаријих времена па до данас истичу кривичне санкције. Све до деветнаестог века у систему кривичних санкција се јављају само казне са различитим облицима и видовима одузимања или ограничења права учинилаца кривичних дела. Међу тим казнама се разликују: а) елиминаторне казне, б) телесне казне, в) казне тешког физичког рада, г) дифамне казне, д) имовинске казне и њ) казне лишења слободе.¹

Тек касније, поред казни у систему кривичних санкција се јављају и различите мере безбедности (превентивног карактера са циљем да отклоне или умање стање опасности – темибилитета који постоји код учиниоца кривичног дела). Из њих се касније издвајају малолетничке санкције које се примењују према специфичној категорији душевно незрелих – малолетних лица. И коначно, двадесети век доноси прво појаву мера упозорења, да би се крајем овог века јавиле и различите парапеналне мере или супститути казни.

Све ове санкције, а у првом реду казне треба да остваре одређени циљ – сврху, а то је сузбијање свих облика, врста и видова криминалитета. У оквиру овог општег циља, сврха казне се не може остварити само одмаздом или само превенцијом. Казна мора да има за циљ превенцију, дакле, спречавање вршења кривичних дела убудуће. Но, казна се увек примењује поводом извршеног

¹ Д. Јовашевић, Лексикон кривичног права, Београд 2011, 679-681.

кривичног дела према његовом учиниоцу и нужно представља принудну, ретрибутивну меру (меру ограничења или одузимања слобода или права). Кажњава се зато што се згрешило, али и зато да се не би грешило.

Таква је ситуација и данас у Републици Србији која је успостављена Кривичним закоником из 2005. године. Но, пре њега на подручју наше државе су у двадесетом веку били у примени бројни кривичноправни акти – донети у Краљевини, а потом у социјалистичкој Југославији, који су на различите начине прописивали систем казни и сврху које ове санкције треба да остваре².

Први кривичноправни акт из области кривичног права који је донет у двадесетом веку на подручју Републике Србије је био Кривични законик Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (касније Кривични законик Краљевине Југославије).

Кривични законик Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца из 1929. године

Кривични законик за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца³ од 27. јануара 1929. године (који је ступио на снагу 1. јануара 1930. године) извршио је унификацију дотадашњих партикуларних правних правила из области кривичног материјалног права узевши за основу Казнитељни законик за Књажество Србију из 1860. године и Пројекат Кривичног законика Краљевине Србије из 1911. године.

Основни задатак Кривичног законика састојао се у заштити владајућег политичког и економског система. У Законику је садржано мноштво прописа о кривичноправној заштити власти, те је био предвиђен оштар одговор који је штитио државу од „антидржавних елемената“.⁴

Овај Законик⁵ је разликовао две врсте кривичних дела. То су били: а) злочини и б) преступи (параграф 15). Злочини су била кривична дела за која је закон предвиђао смртну казну, робију или заточење. Преступи су били лакша, блажа кривична дела за која је закон прописивао казну строгог затвора, затвора или новчану казну.

Овај је Законик познавао разуђен систем кривичних санкција, у првом реду казни, као и правила за њихово изрицање. Као главне казне Кривични законик у параграфу 35. познаје⁶: 1) смртну казну, 2) робију, 3) заточење, 4) строги затвор, 5) затвор и 6) новчану казну. Од споредних казни биле су предвиђене следеће казне: 1) губитак часних права и 2) губитак службе.

Кривични законик је предвиђао и различите мере безбедности (глава четврта). Најзначајнију новину у казненом систему Кривични законик доноси кроз укидање телесних казни.⁷

² С. Шаркић, Историја државе и права Краљевине Србије: историја државе и права II, Нови Сад 2011, 80.

³ Службене новине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, 1929/33-XVI.

⁴ Т. Живановић, Основи кривичног права Краљевине Југославије: општи део, 1. књига, Београд 1935, 220.

⁵ J. Šilović i S. Frank, Kazneno pravo I, Zagreb 1929, 54-58.

⁶ М. Чубински, Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије, Београд 1934, 202-203.

⁷ Т. Живановић, н. д., 220.

Ратно и послератно парцијално законодавство

Пред крај Другог светског рата, систем кривичних санкција у Југославији успостављен је Уредбом о војним судовима из маја 1944. године. Тада је била предвиђена могућност изрицања две врсте санкција и то: а) казни и б) заштитних мера.

Међу казнама су се истицале: 1) строги укор, 2) имовинске казне, 3) изгон из пребивалишта, 4) лишење чина, односно звања, 5) уклањање са положаја, 6) принудни рад у трајању од три месеца до две године и 7) смртна казна.

Уз наведене казне могао се изрећи губитак грађанске, као и војне части и конфискација имовине.

Систем казни који је касније успостављен Законом о врстама казни из 1945. године се могао применити према свим учиниоцима кривичних дела која су била прописана законима тадашње Демократске Федеративне Југославије као што су:

- а) Закон о кривичним делима против народа и државе⁸,
- б) Закон против недопуштене трговине, недопуштене спекулације и привредне саботаже⁹ и
- в) Закон о забрани распривања националне, расне и верске мржње и раздора.¹⁰

За остала кривична дела, која су била предвиђена Кривичним закоником Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца из 1929. године, суд је био овлашћен да изрекне врсту и меру казне придржавајући се само казног система који је био успостављен Законом о врстама казни. У погледу правила за њихово изрицање у конкретном случају примењивано је предратно југословенско кривично право. Таква је ситуација задржана до 1947. године.

Закон о врстама казни из 1945. године

Закон о врстама казни¹¹ из 1945. године одређује казне које учиниоцима кривичних дела могу да изрекну грађански (цивилни) и војни судови, као и правила за њихово изрицање. Иако је овај Закон кратко време био у примени, значај његових одредби се огледа у систему казни за учиниоце кривичних дела.

У члану 1. Закон прописује следеће врсте казни: 1) новчану казну у најмањем износу од 50 динара, 2) принудни рад без лишења слободе у трајању од једног дана до две године, 3) изгон (протеривање) из места пребивалишта у трајању од месец дана до пет година, 4) губитак политичких и појединих грађанских права у трајању до десет година, 5) губитак права на јавну службу, 6) забрану баљења одређеном делатношћу и занатом, 7) губитак или снижење чина или звања, 8) лишење слободе у трајању од три дана до пет година, 9) конфискацију имовине¹², 10) лишење слободе са принудним радом у трајању од шест месеци до двадесет

⁸ Службени лист Демократске Федеративне Југославије, 66/45; Службени лист Федеративне Народне Републике Југославије, 59/46, 106/47, 110/47.

⁹ Службени лист ДФЈ, 26/45; Службени лист ФНРЈ, 56/46.

¹⁰ Службени лист ДФЈ, 36/45; Службени лист ФНРЈ, 56/46.

¹¹ Службени лист ДФЈ, 48/45.

¹² Казна конфискације имовине је била уређена посебним „Законом о конфискацији имовине и о извршењу конфискације“, Службени лист ДФЈ, 40/45.

година, 11) губитак држављанства и 12) смртну казну стрељањем или вешањем.

Интересантна је одредба члана 8. Закона према којој је суд овлашћен да уместо казне изолације (лишења слободе) или обавезног принудног рада, учиниоцу кривичног дела изрекне ове казне условно, ако је на основу околности конкретног случаја дошао до закључка да "степен опасности учиниоца не тражи безусловну примену прописане казне". Када се ради о "лакшем, блажем" степену друштвене опасности, па тиме и мањег степена кривице (виности) учиниоца, то представља фактичко питање које суд утврђује у сваком конкретном случају.

Кривични законик ФНРЈ - Општи део из 1947. године

Кривични законик ФНРЈ - Општи део из новембра 1947. године¹³ већ у одредби члана 1. прописује циљ, сврху, функцију, задатак новог социјалистичког кривичног законодавства.

Тај се циљ састоји у: а) заштити народне државе засноване на тековинама народноослободилачке борбе, б) заштити правног поретка државе и њене социјалистичке изградње и в) заштити личности и права грађана. Да би се остварили прокламовани циљеви законом се прописују друштвено опасна понашања одређивањем кривичних дела и прописивањем казни, васпитно-поправних и здравствено-заштитних мера, које се примењују у законом одређеном поступку.

Значи, како би се остварили постављени циљеви кривичног законодавства према учиниоцима кривичних дела се примењују законом прописане казне и друге врсте кривичних санкција. Управо је у одредби члана 2. прописана сврха кажњавања као: а) уништавање друштвено-опасне делатности, б) одвраћање и спречавање учиниоца да не чини кривична дела, в) преваспитавање и поправљање учиниоца и г) општи васпитни утицај на друге чланове друштва у циљу одвраћања од вршења кривичних дела.

За остварење циљева специјалне и генералне превенције Кривични законик – Општи део предвиђа у члану 28. више врста казни. То су: 1) смртна казна, 2) лишење слободе са принудним радом, 3) лишење слободе, 4) поправни рад, 5) губитак држављанства, 6) конфискација имовине, 7) губитак грађанских права, 8) губитак чина, 9) забрана бављења одређеним занимањем, 10) протеривање, 11) новчана казна и 12) поправљање штете.

За примену законом прописаних казни према учиниоцу конкретног кривичног дела суду стоје на располагању правила о одмеравању казне (члан 57) Наиме, при одмеравању казне суд узима у обзир: а) сврху казне из члана 2. КЗ, б) одредбе овог Законика које се односе на олакшавајуће и отежавајуће околности, в) границе казне које закон прописује за поједино кривично дело и г) степен друштвене опасности кривичног дела и његовог учиниоца. Околности које чине обележја кривичног дела не могу се при одмеравању казне узети као отежавајуће или олакшавајуће околности (члан 61. КЗ).

¹³ Службени лист ФНРЈ, 106/47.

Кривични законик ФНРЈ из 1951. године

Први и једини кодификовани кривичноправни акт нове социјалистичке Југославије под називом Кривични законик ФНРЈ донет је марта 1951. године.¹⁴

Кривично законодавство Федеративне Народне Републике Југославије имало је задатак (сходно члану 1) да одређивањем кривичних дела и прописивањем казни, васпитно-поправних и здравствено-заштитних мера, које се примењује у законом одређеном поступку, штити од насиља, самовоље, привредне експлоатације и других друштвено опасних дела: а) личност грађана, б) њихова уставом и законима зајемчена права и слободе, в) политичке, националне, економске и социјалне основице ФНРЈ, г) њену независност и безбедност, д) њено социјалистичко друштвено уређење и љ) уставом и законом утврђени државни поредак.

За остварење ове сврхе Законом су биле предвиђене у глави четвртој следеће казне (члан 24. КЗ)¹⁵: 1) смртна казна стрељањем или вешањем, 2) строги затвор у трајању од шест месеци до двадесет година, 3) затвор у трајању од три дана до пет година, 4) трајно или временско ограничење грађанских права, 5) забрана бављења одређеним занимањем у трајању од три месеца до пет година или трајно, 6) конфискација имовине и 7) новчана казна.¹⁶

Овако прописане казне је требало да остваре следећу сврху (члан 3. КЗ)¹⁷: а) спречавање друштвено опасних делатности, б) спречавање учиниоца да чини кривична дела и његово поправљање, в) васпитни утицај на друге да не чине кривична дела и г) утицај на развијање друштвеног морала и друштвене дисциплине грађана.

Кривичним законом је одређено у члану 38. да је суд обавезан да приликом одмеравања казне узме у обзир¹⁸: 1) границе законом прописане казне за учињено дело и 2) олакшавајуће и отежавајуће околности које утичу да казна буде мања или тежа, а нарочито¹⁹: а) степен кривичне одговорности, б) побуде из којих је дело учињено, в) јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, г) околности под којима је дело учињено, д) ранији живот, љ) личне прилике и е) држање учиниоца после учињеног кривичног дела.

Кривични закон СФРЈ из 1976. године

Кривични закон СФРЈ²⁰ из септембра 1976. године је ступио на снагу 1. јула 1977. године заједно са шест републичких и два покрајинска кривична закона чиме је на подручју СФР Југославије уведена подељена законодавна надлежност у области кривичног права. Овај је Закон са низом измена и допуна био у примени и у Савезној Републици Југославији (од 1992. године) и у Државној заједници Србија

¹⁴ Службени лист ФНРЈ, 13/51.

¹⁵ J. Hrnčević, „Izmene u sistemu kazni i mjera bezbjednosti“, Naša zakonitost, 5-6, Zagreb 1959, 78-85.

¹⁶ D. Dimitrijević, Osnovi krivičnog prava Federativne narodne republike Jugoslavije: Opšti deo: Uvod, Sarajevo 1953, 212-214.

¹⁷ N. Srzentić i A. Stajić, Krivično pravo: opšti deo, Beograd 1961, 234-236.

¹⁸ M. Radovanović, Krivično pravo SFRJ: opšti deo, 1972, 260-267.

¹⁹ J. Tahović, Krivično pravo: opšti deo, Beograd 1961, 371-372.

²⁰ Службени лист Савезне Федеративне Републике Југославије, 44/76, 36/77.

и Црна Гора (од 2003. године)²¹ до 1. јануара 2006. године када је ступио на снагу данашњи Кривични законик Републике Србије.

Према члану 1. КЗ функција домаћег кривичног законодавства је одређена као заштита: а) основних права и слобода човека и грађанина, б) њиховог друштвено-економског положаја, в) социјалистичког самоуправног друштвеног уређења, г) независности и безбедности земље, д) братства и јединства и равноправности народа и народности и њ) уставом утврђеног правног поретка.

Наведена добра и вредности се штите прописивањем кривичних дела и санкција за њихове учиниоце које треба да пруже заштиту од: а) насиља, б) самовоље, в) експлоатације, г) контрареволуционарне делатности, д) кршења уставности и законитости и њ) других друштвено опасних дела.

За остварење ове заштитне улоге (функције) кривичном законодавству стоје на располагању кривичне санкције. Међу њима се, по свом значају, природи и карактеру, истичу казне (глава трећа). Кривични закон СФРЈ предвиђа у члану 34. следеће врсте казни: 1) смртну казну, 2) казну затвора у трајању од 15 дана до петнаест година, 3) новчану казну и 4) конфискацију имовине. Изузетно, Закон познаје и казну затвора од двадесет година, али која се може изрећи у два случаја: а) као замена за прописану смртну казну и б) ако је за кривично дело прописана казна затвора од петнаест година, а дело које је учињено са умишљајем је добило тешке облике испољавања (члан 38.).²²

Ове казне је требало да остваре одређену сврху која је прописана у члану 33. То је: а) спречавање учиниоца да чини кривична дела и његово преваспитање, б) васпитни утицај на друге да не чине кривична дела и в) јачање морала социјалистичког самоуправног друштва и утицај на развијање друштвене одговорности и дисциплине грађана.²³

У члану 41. КЗ су предвиђена правила за одмеравање казне. Тако је суд овлашћен да учиниоцу кривичног дела у сваком конкретном случају одмери казну имајући у виду²⁴: 1) границе законом прописане казне, 2) сврху кажњавања и 3) олакшавајуће и отежавајуће околности, а нарочито: а) степен кривичне одговорности, б) побуде из којих је дело учињено, в) јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, г) околности под којима је дело учињено, д) ранији живот учиниоца, њ) његове личне прилике, е) његово држање после учињеног кривичног дела и ж) друге околности које се односе на личност учиниоца. Приликом одмеравања новчане казне суд је узимао у обзир и имовинско стање учиниоца.²⁵

²¹ Службени лист СФРЈ, 44/76, 36/77, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 43/90, 50/90; Службени лист Савезне Републике Југославије, 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94, 61/2001.

²² Љ. Јовановић и Д. Јовашевић, Кривично право: Општи део, Београд 2002, 242-244.

²³ Д. Јовашевић, Коментар Кривичног закона Савезне Републике Југославије, Београд 2002, 125-127.

²⁴ М. Vražalić, *prir.*, Zbirka krivičnih zakona, Beograd 1982, 17-18.

²⁵ Љ. Јовановић и Д. Јовашевић, Кривично право: општи део, Београд 2003, 276-278.

Кривични законик Републике Србије из 2005. године

Кривични законик Републике Србије²⁶ (као први систематизовани зборник кривичноправних прописа после 1860. године – Казнитељног или Криминалног законика за Књажество Србију који је донео кнез Милош Обреновић) из 2005. године на специфичан начин одређује сврху казни. Тако је сврха казне одређена у оквиру опште сврхе прописивања, изрицања и извршења свих кривичних санкција уопште. То је прво, општа сврха, која је заједничка за све кривичне санкције. Она се огледа у сузбијању дела (кривичних дела) којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством (члан 4. став 2. КЗ).

И друго, казна има и своју посебну сврху. Она је одређена у члану 42. КЗ. Она се састоји у: а) спречавању учиниоца да чини кривична дела и утицају на њега да убудуће не чини кривична дела (специјална превенција), б) утицају на друге да не чине кривична дела (општа превенција) и в) изражавању друштвене осуде за кривично дело, јачању морала и учвршћивању обавезе поштовања закона (општа превенција).²⁷

За остварење ове сврхе Кривични законик предвиђа одређени систем казни.²⁸ Тај систем казни представља скуп свих казни садржаних у кривичном законодавству државе, начин њиховог прописивања и изрицања, као и њихов међусобни однос. У циљу што ефикасније борбе против криминалитета сва кривична законодавства предвиђају више врста казни што је неопходно да би могла да се оствари индивидуализација у кажњавању, тј. да се сваком учиниоцу за конкретно кривично дело одмери казна којом се најбоље постиже сврха кажњавања.

Према томе, постојање већег броја казни условљавају два фактора: а) потреба успешне борбе против криминалитета и б) потреба прилагођавања казне учиниоцу кривичног дела ради остварења његове ресоцијализације.

Кривични законик у члану 43. предвиђа да се према учиниоцима кривичних дела могу изрећи следеће казне: 1) затвор у трајању од тридесет дана до двадесет година (лишење слободе) и изузетно казна дуготрајног затвора у трајању од тридесет до четрдесет година (за најтежа кривична дела и најтеже облике тешких кривичних дела), 2) новчана казна (у дневним износима и у фиксном – одређеном износу), 3) рад у јавном интересу и 4) одузимање возачке дозволе.²⁹

Главна казна је само казна затвора. Новчана казна, рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе могу се изрећи као главна, и као споредна казна. Ако је за једно кривично дело прописано више казни, само се једна казна може изрећи као главна казна. Систем казни у Републици Србији садржи следеће карактеристике: 1) постојање малог броја казни, 2) законитост у изрицању казни. Суд може изрећи само казну која је законом предвиђена за кривично дело пре него што је дело извршено, осим у случају изрицања новчане казне која се може изрећи и: а) када није прописана за кривично дело ако је оно учињено из користољубља и б) када је законом прописано да се учинилац може казнити затвором или новчаном казном, а

²⁶ Службени гласник Републике Србије, 85/2005, 88/2005, 108/2014, 94/2016.

²⁷ Д. Јовашевић, н. д., 523-525.

²⁸ Д. Јовашевић, Кривично право: општи део, Београд 2018, 227–231.

²⁹ М. Simović, D. Jovašević, Leksikon krivičnog prava Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2018, 598-601.

суд као главну казну изрекне казну затвора, 3) не постоје казне против: живота, телесног интегритета и грађанских права и 4) за једно кривично дело може се изрећи само једна главна и једна споредна казна.

Закључак

Наведено излагање приказује живу и динамичну законодавну активност у области кривичног права на подручју Републике Србије у двадесетом веку.

Наиме, иако је Србија прешла дуг пут од Краљевине Србије, преко Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (касније Краљевине Југославије) до више законских текстова у време постојања социјалистичке (пре тога Демократске Федеративне Републике, односно Федеративне Народне Републике) Југославије може се рећи да је развој система казни био повезан са бурним друштвеним, политичким, економским, културним променама, схватањима друштва, правном традицијом, достигнућима правне науке, потребама криминалне политике и ефикасног сузбијања криминалитета.

То је и одговарало духу и потребама сваког времена. Од сурових, нехуманих казни – смртне казне, заточења, робије и строгог затвора (са одмаздом, злом, испаштањем као сврхом казни) које је познавало законодавство Краљевине Југославије, систем казни се временом прилагођавао хуманим тенденцијама остварења сврхе казне која се почела јављати у два облика.

Прво, она се јављала као специјална превенција где је врста и мера одмерене, индивидуализиране казне требало да утиче на учиниоца кривичног дела у смислу његовог поправљања и преваспитања како не би поново учинио кривично дело. Но, казна је требала да оствари и улогу генералне превенције. Она се јављала као јачање морала, васпитни утицај на грађане да не учине кривично дело, до изражавања друштвене осуде због учињеног кривичног дела, али и учвршћивања обавезе поштовања закона.

Литература

- Dimitrijević, Dragoljub. Osnovi krivičnog prava Federativne narodne republike Jugoslavije: Opšti deo: Uvod. Sarajevo 1953.
- Живановић, Тома. Основи кривичног права: општи део. књ. 1, Београд 1935.
- Vražalić, Mihajlo. prir. Zbirka krivičnih zakona. Beograd 1982.
- Јовановић Љубиша, и Драган Јовашевић. Кривично право: општи део. Београд 2002.
- Исти. Кривично право, Општи део. Београд 2003.
- Јовашевић, Драган. Коментар Кривичног закона Савезне Републике Југославије. Београд 2002.
- Исти. Лексикон кривичног права. Београд 2011.
- Исти. Кривично право: општи део, Београд 2018.
- Radovanović, Miloš. Krivično pravo SFRJ: opšti deo. Beograd 1972.
- Simović Miodrag, i Dragan Jovašević. Leksikon krivičnog prava Bosne i Hercegovine. Sarajevo 2018.
- Службене новине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, 1929/33-XVI.
- Службени гласник Републике Србије, 85/2005, 88/2005, 108/2014, 94/2016.
- Службени лист Демократске Федеративне Југославије 26/45, 36/45, 40/45, 48/45, 66/45.
- Службени лист Федеративне Народне Републике Југославије 56/46, 59/46, 106/47, 110/47, 13/51.
- Службени лист Социјалистичка Федеративна Република Југославија 44/76, 36/77, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 43/90, 50/90.
- Службени лист Савезне Републике Југославије 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94, 61/2001.
- Srzentić Nikola, i Aleksandar Stajić. Krivično pravo: opšti deo. Beograd 1961.
- Tahović, Janko. Krivično pravo: opšti deo. Beograd 1961.
- Hrnčević, Josip. „Izmene u sistemu kazni i mjera bezbjednosti“. Naša zakonitost, 5-6, Zagreb 1959.
- Чубински, Михаило. Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије: од 27. јануара 1929. године , новелираног Законом од 9 окт. 1931 год. Београд 1934.
- Шаркић, Срђан. Историја државе и права Краљевине Србије: историја државе и права II. Нови Сад 2011.
- Šilović Josip, i Stanko Frank. Kazneno pravo: prema krivičnom zakonu od 27. januara 1929. i zakonu o izvršenju kazni lišenja slobode od 16. februara 1929, 1, Opći dio. Zagreb 1929.